

Pristolnicul - obiect de cult ortodox al gospodăriei tradiționale

Pristolnicele sunt prezente în majoritatea zonelor etno-geografice ale României, cu precădere acolo unde civilizația lemnului e statornică de generații. Deopotrivă discrete și imperative, acestea își fac de veacuri datoria de a ne aminti de Dumnezeu. Sunt repere ale memoriei culturale și îndemnuri ale existenței conform moralei creștine în perpetuitate. Studiul de față, departe de a atinge întreaga problematică legată de pristolnice și de toate zonele sale de răspândire de pe teritoriul României, analizează subiectul cu scopul de a supune atenției publicului larg aceste simboluri sacre protectoare ale culturii tradiționale românești create de meșterii tradiționali și folosite de bunicile și mamele noastre pentru a consacra pâinea rituală.

Din perspectivă etnologică, pristolnicele sunt opere de artă populară definitorii pentru universul estetic și cel simbolic al românilor creștin-ortodocși. „Pristolnicul”¹ sau „pistolnicul” sunt identificate în Muntenia și în Moldova. Denumirea de „pristornic” este întâlnită în Oltenia. Pentru Ardeal, termenii etno-lingvistici specifici sunt cei de „pecetar”, de „prăznicar” sau de „prescornicer”². Pristolnicul de formă rotundă folosit de aromâni se numește „simnător”³. Simnătorul trimite cu gândul la pintadera⁴ de la Aldeni, jud. Buzău aflată în custodia Muzeului

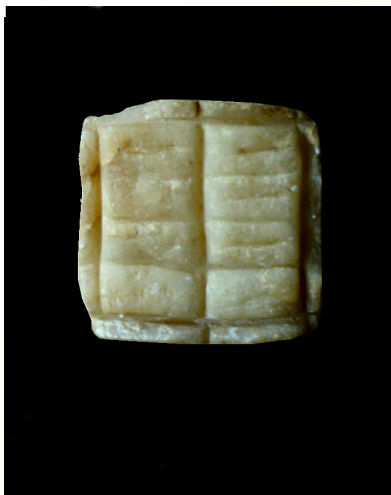
Pristolnice din lemn sculptate de meșteșugarul Jorj Dimitriu - 2020.

¹ G. Stoica și P. Petrescu, *Dicționar de artă populară*, Ed. Enciclopedică, București, 1997, p. 397. De asemenea, conform OMC 2168/2013 privind clasarea în patrimoniul cultural național mobil a 196 de bunuri culturale mobile cu semnificație etnografică aflate în patrimoniul Muzeului de Artă Populară Constanța, Nr. Inv. 2716, în prima parte a secolului al XIX-lea, varianta ovală cu capetele ascuțite ale simnătorului se caracteriza prin incizia în lemn a unui vultur bicefal și a însemnului Crucii.

² R. Pop, *Glasul pecetarelor*, Ed. Galaxia Guttenberg, Târgu Lăpuș, 2006, pp.11-13.

³ G. Stoica și P. Petrescu, *op. cit.*, p.397.

⁴ Pintadera este un artefact eneolitic, un obiect ceramic modelat din lut. Este format dintr-o plăcuță circulară, ovală sau rectangulară, de care este

Colcaci funerari pristorniciți - 2010, județul Gorj. Fotografie de Iuliana Băncescu

atașat un mâner-apucătoare. Suprafața plană a plăcuței este acoperită cu motive spiralice sau unghiulare (zig-zag-uri, cruci etc.), realizate în tehnica exciziei sau a inciziei. Prin analogie, pintadera este asemănătoare ca formă cu pristolnicul.

⁵ Colaci de botez, colaci de nuntă, colacii nașului, colacii moașei, colaci de mort, colaci de schimb, colaci de chemători, colaci de împărțit, colacii popii, colaci de iertare, colindeți sau bobârnaci (în Muntenia), pițărăi sau pițărăși (în Transilvania), bolindețe (în Oltenia) ș.a.m.d.

⁶ A pristornici - (verb tranzitiv regional specific Olteniei, întâlnit în contextul cercetărilor etnologice de teren asupra ritualurilor funerare realizate de Iuliana Băncescu, în anul 2010, în jud. Gorj) definește acțiunea gospodinei de a ștampila/de a sigila/de a imprima cu pristolnicul pâinea dospită înainte de a o coace în vatră. Prepararea pâinii rituale este specifică mai ales cultului morților (colaci, căpețele, prescuri etc.).

⁷ N. Constantinescu, *Lectura textului folcloric*, București, Ed. Minerva, 1986, pp. 56-62.

Județean din Buzău. Apoi, sintagmele regionale substituie pristolnicul prin: „crucea-pâinii”, „floarea-crucii” ori „floarea-pâinii”. Însă, indiferent de numele pe care-l poartă, amprenta este a aceleiași arhetip cultural. Structura ornamentală a acestuia (spirală vieții, sfoara, rozeta solară etc.) contrage, în cei 10-20 de centimetri ce indică înălțimea obiectului de cult familial, esența spiritualității tradiționale românești. Iar descoperirile arheologice de pretutindeni scot subtil la iveală pentru „cei ce au ochi să vadă și urechi să audă” cât de vremelnice ne sunt trupurile în lipsa lui Dumnezeu.

Fie cioplite în piatră, fie sculptate în lemn, fie modelate din lut frământat și arse în cuptor de către meșteșugari, pristolnicele sunt folosite de gospodine la pecetluirea pâinii rituale gătită la „marile treceri” din viața omului⁵. De asemenea, prescura însoțește, mai ales, evocarea celor de dincolo la Sfintele Paști. În slujirea cultului ortodox, pâinea liturgică se folosește pentru pregătirea împărtășaniei și a anafurei, deoarece în ipostaza de hrană christică, pâinea *pristornicită*⁶ reprezintă cel mai profund simbol al vieții.

Formele și însemnele arhaice moștenite de români pe cale orală sunt desăvârșite de creștinism, fiecare pristolnic în parte fiind purtătorul mesajului creștin universal - pecetea literelor sacre IS HS NIKA - (IS = Iisus, HS = Hristos, NIKA = victorie) - „victoria Lui Iisus Hristos asupra morții”. Puterea magică și valoarea simbolică a însemnărilor grafice sunt fundamentate pe Cuvântul Întemeietor. Mesajele codate prin alfabet, inclusiv pe pristolnice contemporane, sunt de natură divină (asemenea ideografiei și figurilor mitologice ale peșterilor rupestre). Astfel, rostul ritual al pristolnicelor este de a purifica „pâinea noastră cea de toate zilele” și de a aduce lumina între oameni, în comunitățile de creștini ce respectă rânduielile tradiționale. De asemenea, comunică starea lăuntrică potențată de rugăciune a meșterului tradițional care le-a creat, în situațiile în care imaginația și intuiția „personalității creatoare” sunt raportate la canoanele creștin-ortodoxe.

Pentru a demonstra cât mai clar care este rostul pristolnicului interpretat ca obiect de cult ortodox al familiilor de români creștini ce trăiesc după rânduiala tradițională, e necesar să deschid o paranteză explicativă cu privire la contextul genetic și performativ⁷ care-l justifică drept instrument ceremonial specific actului de a dăru și de a primi ofrande. Pentru aceasta e necesar să menționez virtuțile pâinii sfinte (prescura), cele ale pâinii ceremoniale (colacul), cele ale mâinilor ce frământă aluatul pâinii și pe cele ale grâului și ale sării.

Prescura (<gr. *prosfora*) - frământată din făina⁸ boabelor de grâu⁹ curat¹⁰ zdrobite în moară¹¹ și apă limpede neîncepută¹² cu sare¹³, dospită pe cuptor și coaptă în vatră¹⁴ de gospodinele iertate¹⁵ și nevoite de post¹⁶ - înseamnă „ofrandă”, „aducere-aminte”, „jertfă”. Dobândind semnificații de bucurie, de rodnicie, de belșug, de sănătate, de puritate, pâinea sfântă este echivalentă cu existența umană, cu împlinirea spirituală a comunităților agrare de români creștini-ortodocși.

Bunicile și mamele noastre încă mai sacralizează pâinea apăsând pecetea agnețului¹⁷ (<gr. *agnet* = rom. *miel*, *Mântuitorul*¹⁸) pe mijlocul și pe colțurile colacilor în timp ce spun rugăciuni simple, fac semnul crucii cu mâna și binecuvântează hrana în șoaptă. Ca pâinea să devină colac dus la biserică, generație după generație, gospodinele închină aluatul cu mâna dreaptă la gura cuptorului pomenind solemn din inimă „să-i fie lui N” (N = numele persoanei). După aceea, pristolnicul limpezit este pus în pânză de in, la loc curat.

Modelarea pâinii și a colacilor prin mișcări circulare ale mâinilor¹⁹ și dăruirea acestora integrează „lumea de jos” în „lumea de sus” și „lumea de aici” în „lumea de dincolo”. „Făcutul pâinii” de către gospodine purifică intrarea în Sărbătoare a familiei, a comunității tradiționale și, prin extensie semantică, a întregii suflări de viață, timpul și spațiul devenind primordialele „aici” și „acum”.

Deoarece colacul (< slv. *kolo* = rom. *roată*, *cerc*) reprezintă sacrificiul „spiritului grâului”, jertfa divinității care moare și renaște, împreună cu timpul și cu cei care oferă și primesc ofrande în cadrul sărbătorilor, acesta însoțește obiceiurile tradiționale românești definite prin actul dăruirii. De asemenea, se spune că în bobul de grâu este întipărit chipul lui Iisus Hristos. Scopul dăruirii colacului sub formă de hrană spirituală este de a menține echilibrul social între creștinii „cei vii” și a legăturii acestora cu divinitatea și cu strămoșii. Astfel, colacul pecetluit cu pristolnicul aparține atât dimensiunii profane și orizontale în ipostaza de dar sau de „contract social”, cât și dimensiunii sacre și verticale în ipostaza de ofrandă sau de „contract cu transcendentul”.

Închizând paranteza și revenind la pristolnice, dar păstrând logica simbolică specifică mentalității tradiționale, trebuie consemnat că majoritatea pristolnicilor din lemn au forma unor troițe cu patru brațe, deoarece sensul cel mai adânc al învățăturii lor este comuniunea omului cu Dumnezeu. Pecetările maramureșene au formă tronconică, brațele acestora fiind abia sugerate. În zonele cu meșteri pietrari acestea sunt lucrate în marmură, în formă de trunchi de

⁸ Făina măcinată din boabe de grâu simbolizează faptele bune și are virtuți magice de apărare împotriva spiritelor rele și de stimulare a rodniciei (vezi Ivan Evseev, Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale, Ed. Amarcord, Timișoara. 1994, p. 59).

⁹ Grâul reprezintă alimentul esențial de natură divină. E simbolul morții și renașterii cosmice, al nemuririi, al Mântuitorului, al rodniciei, al fertilității, al abundenței (vezi Ivan Evseev, op. cit. p. 70).

¹⁰ „Grâul curat” este grâul ales de antitetica neghină (otrăvitoare, neagră, străină, sterilă, diavolească prin asociere cu Șarpele), curățit cu apă limpede neîncepută și consacrat de gospodină în numele lui Iisus Hristos. Rostul neghinei este de a amplifica prin comparație virtuțile grâului cu rod la vremea secerișului pe ogor. Însă profunda și reala bătaie dintre puterile magico-rituale ale „seminței bune” și ale „seminței rele” se dă în Omul însuși.

¹¹ Credințele populare spun că moara este dăruită oamenilor de Fătat (Dumnezeu), dar la invenția ei a fost folosită iscusința Nefătatului (Diavolului). Astfel, moara este un spațiu infernal și paradisiac deopotrivă. E un loc nefast, în care boabele de grâu sunt strivite pentru a fi transformate în făină, în care semințele sunt ucise și renasc în altă formă (materia primă pentru pâine - făina - vezi nota de subsol nr. 8). Despre morarul metamorfozat în urs ori cu chip de diavol ce a păcălit oamenii furându-le din făină, se zice că în lad poartă la gât o piatră de moară (păcatele). La povața unui sfânt, acesta a instituit pomana (vezi Elena Niculiță Voronca, Studii de folclor, vol. II, Tip. Isidor Wiegler, Cernăuți, 1912, p. 82).

¹² Conform miturilor cosmogonice, substanța primară a apei stă la baza creării Universului alături aer, foc și pământ. Izvor al vieții și stihie regeneratoare, din apă se nasc și revin la regresie toate formele. Apa conectează și unește pe de o parte, pe de altă parte separă și dizolvă, deoarece reprezintă arhetipul tuturor legăturilor. Pentru că „apa trece iar pietrele rămân” e complementară prin opoziție focului masculin și lumii minerale. Apa lustrată purifică materia. Imersiunea în apă determină o revenire la starea primordială a ființei umane, drept pentru care actul ritual al curățirii cu apă însoțește nașterea, botezul, căsătoria, moartea, iar scăldatul/spălatul/udatul/aruncatul cu apă e specific anumitor sărbători și obiceiuri populare (Sf. Ion, Boboteaza, Sf. Gheorghe, Paști, Sânziene, Junii Sibiului, Caloianul, Paparuda etc.). Apa neîncepută preîntâmpină magic bolile și stimulează fecunditatea. Simbol lunatic, apa e asociată feminității, maternității, adâncurilor inconștientului. Apa limpede și proaspătă de izvor potolește setea regenerând la nivel primordial structura umană (vezi Ivan Evseev, op. cit. p. 15, 36).

¹³ Sarea este un aliment natural ceremonial, un dar divin ce conferă purificare, curățire și perfecțiune comunității tradiționale. Ca element ritual însoțește, de obicei, pâinea devenind simbol al ospitalității, al armoniei, al prieteniei, al păcii. Iisus Hristos îi numește pe apostolii săi „sarea pământului” (Matei, 5, 13), iar puterea de conservare a sării este binecunoscută în gastronomia populară. Astfel, metafora Mântuitorului denotă faptul că sarea păstrează nealterat mesajul Cuvântului divin (vezi Ofelia Văduva, Pași spre sacru. Din etnologia alimentației românești, Ed. Enciclopedică, București, 1996, p. 40).

¹⁴ Vatra este chipul și sufletul casei. Este un loc sacru patronat de divinități feminine și de strămoșii neamului (păzitorii casei). Fiind legată de virtuțile magice și practice focului și de pregătirea hranei, vatra e un sanctuar închinat vieții și cinstirii strămoșilor prin pomenire și dăruirea de ofrande (vezi Ivan Evseev, op. cit. p. 298).

¹⁵ Femei vindecate de Dumnezeu de chinurile menstruației și astfel pure, curate, apte sufletește pentru a săvârși frământatul sfintei pâini.

¹⁶ Femei care au respectat cele patru posturi de peste an cu sfințenie la nivel alimentar, trupest, grăitor.

¹⁷ Sfântul Agneț este pâinea sfințită prefăcută în Sfântul Trup al Domnului, cel jertfit pe Cruce.

¹⁸ „Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii”, Mielul cel Blând, cel curat, cel nevinovat, dar gata de a se jertfi pentru iertarea păcatelor și pentru sfințirea tuturor credincioșilor.” (Ioan 1, 29).

¹⁹ Măinile sunt simbolul solar al muncii trudite, al puterii transformatoare pe care o exercită omul asupra materiei, al comunicării gestuale și al înțelepciunii, al ajutorului divin, al ocrotirii materne, al mângâierii iubirii. În creștinism, Mâna Domnului reprezintă puterea divină supremă (vezi Ivan Evseev, op. cit., p. 104).

piramidă²⁰. Cele din urmă încă mai sunt împodobite cu forme criptice, cum este blazonul creștin al peștelui²¹.

Peștii în pereche²² însoțiți de crucea Sf. Andrei și rombul²³ pot fi observate crestate pe vechea pecete din piatră (inscripționată 1914) fotografiată în anul 2013, în cadrul „Taberei pentru cunoașterea culturii țărănești de pe Valea Mureșului Superior”, în casa-muzeu etnografic „Amintiri din strămoși” din Idicel Pădure, jud. Mureș a rapsodului popular Rafila Moldovan, ce poartă titlul onorific de Tezaur Uman Viu, oferit de Ministerul Culturii din anul 2020. De asemenea, motivul simbolic al crucii e incizat pe două dintre fețele piramidei patrulatere. Are culoarea naturală a pietrei. Din cauza uzurii funcționale, pecetearul s-a transformat dintr-un instrument de cult familial în obiect etnografic expozițional.

De regulă, simbolurile la care meșterii populari apelează pentru crearea pristolnicelor sunt: Cercul, Crucea și Pomul Vieții. Din Neolitic până în zilele noastre, pentru români cercul și crucea înglobată în cerc, alături de numeroasele lor stilizări, sunt embleme ale luminii solare. Crucea delimitează Sus-ul de Jos, lumina de tenebre, cunoașterea de ignoranță. Crucea modelează Cosmosul, fiind temelie a tuturor lucrurilor divine. Apoi, arborele vieții, cum este bradul sau teiul, fiind marcate cu semnul crucii transmit virtuțile lor mitice²⁴ conservate de legendele, basmele și ritualurile tradiționale obiectului de cult creștin și contribuie la integrarea ființei umane în ciclul cosmic. Aceste chintesențe ale spiritualității românești se pot observa proiectate și în pristolnicele de lemn ce ilustrează studiul de față, pristolnice ce aparțin domnului Alin Saidac - căruia îi mulțumesc pentru generozitatea de a-mi permite lectura lor etnologică - și sunt sculptate de meșterul tradițional Jorj Dimitriu.

De asemenea, dintele de lup este plasat pe aceste pristolnice din lemn. Conform folclorului românesc, semnificațiile legăturii lup-om au rădăcini adânci în gândirea mitică, logica simbolică și viziunea magică a românilor legată de pricolici și vâcolaci, de animalul-ghid către Rai, de renumirea băieților „vânduți pe fereastră” pentru a se însănătoși cu numele Lupu, de descântecele de boală și de ipostaza lupului de emblemă a vânătorilor și a războinicilor. Deoarece miturile sunt instrumente ale practicilor rituale populare ce echivalează „originalul” cu „eternul” pe drumul inițiativ al căutării Sinelui, gândirea mitică repetă geneza și semiotica Începutului. Astfel, în credințele tradiționale ale românilor, lupul nu este doar o bestie, ci este și paznic, călăuză și protector al trecerii în lumea fără dor. Toate aceste coduri culturale sunt remanente în memoria latentă a creatorilor populari de pristolnice ori sunt (re)descoperite prin lectură, justificându-se astfel prezența motivului „dinților de lup”.

Stilistica pristolnicelor este comună atât produselor meșteșugărești de tip casnic, utilitar, cât și obiectelor de cult religioase, și datorită faptului că, în unele cazuri, creatorul popular este același meșteșugar care lucrează la ridicarea și întreținerea bisericii. De aceea, formele cioplite și motivele decorative utilizate pe pristolnice sunt similare artei tradiționale și artei religioase. Este cert că pristolnicele sunt obiecte de cult creștin-ortodoxe, însă ceea ce vreau să evidențiez este faptul că estetica suprastructurii lor reflectă o gândire mitică moștenită pe cale orală din vremuri străvechi. Fiind subsidiară gândirii conștiente, gândirea mitică este liantul către orizontul metafizic popular. Și astfel, pristolnicul devine un simbol al vieții veșnice pentru ortodocșii români.

Datorită strânsei legături cu ritualurile funerare, meșteșugul artistic al trudei de a ciopli lemnul cu dalta sub formă de cruce s-a perpetuat nealterat până în prezent. Spre exemplu, meșterul tradițional Jorj Dimitriu creează pristolnice din lemn de tei, de nuc și de brad prin traforarea și incizarea rozetei solare, a dinților de lup ori a funiei în zig-zag. Registrul motivelor decorative expresive și original îmbinate de meșteșugar sunt completate de romburi, pătrate, triunghiuri, linii drepte, cruciulițe, aștri etc. crestate în lemn, așa cum reiese din fotografiile ilustrative anterioare. Inciziile sunt executate în adâncimea lemnului, suprafața acestuia rămânând drept fond compozițional. Tehnicilor de lucru li se adaugă șlefuirea, băițuirea și finisarea cu ceară de albine ori ulei de măsline.

²⁰ G. Stoica și P. Petrescu, op. cit., p.397.

²¹ Acronim al gr. ΙΧΘΥΣ „ichthys” = rom. „pește” (*Iesous Christos Theou Yios Soter*), adică „Iisus Hristos, Fiul Lui Dumnezeu Mântuitorul”.

²² Peștele este un simbol cosmologic fundamental în mitologia românească, ce aparține stihiei acvatice, lumii „de jos”. Este asociat fecundității feminine și Lunii. Legendele cosmologice spun că pe fundul mării există pește mare, iar pe el sunt așezați patru stâlpi (adică cele patru posturi de peste an), ce susțin pământul. Când peștele dă din coadă, pământul se cutremură. Ca să nu se scufundăm, trebuie să postim (vezi Elena Niculiță Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, vol. I, Tip. Isidor Wiegler, Cernăuți, 1903, p. 141). Simbol și aliment sacru al creștinilor legat de interdicțiile alimentare specifice hranei de post (vezi Ofelia Văduva, op. cit., pp. 42-43), peștii reprezentați în pereche sunt reprezentări ale inconștientului nediferențiat, ale prosperității abundente, ale uniunii și ale comunicării (vezi Ivan Evseev, op. cit., pp. 137-138).

²³ Rombul este o formă geometrică sacră alcătuită din două triunghiuri unite la baza lor, ce conjugă principiul masculin și cel feminin, respectiv Cerul și Pământul. Rombul este un simbol al iubirii, al fecundității și al armoniei pentru ornamentica tradițională românească (vezi Ivan Evseev, op. cit., p. 158).

²⁴ Bradul îndreptat ca o săgeată către Cer și mereu verde e un simbol al vieții veșnice (asociat simbolului muntelui), al reînnoirii timpului și al revitalizării naturii (conjunct Crăciunului), al vigorii tinereții, al curajului masculin (analog existenței umane). Sfântul tei e simbolul iubirii, al prieteniei și al păcii, fiind asociat principiului feminin și maternității. Fiind arbori sacri ai culturii orale a românilor, substitute ale umanului, acești axis mundi (pomi ai vieții/arbori cosmici/scări către Cer) însoțesc obiceiurilor tradiționale de la naștere, nuntă și înmormântare, mormintele și peisajul cimitirelor, bocetele și cântecele funerare, basmele și legendele, remediile medicinii populare și gastronomia tradițională, ritualurile de contracție ale caselor, ridicarea anexelor gospodărești și a instalațiilor meșteșugărești, mobilierul țărănesc, instrumentarul casnic și ustensilele gospodărești sau, cum este doar cazul bradului, obiceiurile și credințele populare asociate Crăciunului și Anului Nou și Paștelui Blajinilor etc.

Trebuie specificat faptul că universul creativ al artistului în prelucrarea lemnului este complex și vast. Se manifestă printr-o varietate de dimensiuni, forme, funcții și decorațiuni ale produselor meșteșugite cu pasiune, acesta fiind recunoscut în târgurile de artă populară pentru metamorfozarea bușteanului debitat în cruci, troițe, candel, furci de tors, băte de cioban, lăzi de zestre, mese și scaune țărănești, rame pentru fotografii etc. De asemenea, alături de soția sa, Olimpia Dimitriu, modelează lutul cu multă îndemânare într-o ceramică decorativă și de uz casnic. Oalele, ulcelele, farfuriile, podoabele etc. sunt replici actuale ale ceramicii neolitice, fiind decorate prin incizie și sgraffitare ori pictate.

Din repertoriul creației populare al soților Dimitriu, ce asociază armonios utilul cu plăcutul, pistolnicul reprezintă un mic segment, dar cu înalte însemne, ce mărturisesc repere ale spiritualității tradiționale românești. Spre exemplu, rozeta solară ce încununează pistolnicul sugerează, evident, cultul soarelui și al razelor lui de lumină răspândite către omenire. Crucea este „altarul împăcării neamului omenesc cu Dumnezeu”²⁵ prin Iisus Hristos, în Duhul Sfânt. Astfel, este vorba de venerarea Sfintei Treimi, respectiv a troiței în miniatură. Semnul Crucii, cel mai prețios simbol al credincioșilor în Dumnezeu, este o armă de biruință împotriva răului. Grație manifestării iubirii și puterii lui Dumnezeu față de omul supus morții din cauza păcatului²⁶, Crucea Mântuitorului este afirmarea vieții împotriva morții. Astfel, pistolnicul redă forma crucii și folosește simbolul acesteia pentru a binecuvânta firea umană. Plasată pe verticală linia dreaptă transformă pistolnicul într-o „cale a Raiului”, a aspirației spre atingerea desăvârșirii umane. Restul motivelor decorative fortuite de formele geometrice ale pistolnicilor sculptate parcă se prelungesc în spațiu și îmbrățișează Universul.

Din pleiada de idei și simboluri sacre ale tradiției românești, creatorul popular anonim al pecetarului de piatră mureșan sau meșteșugarul (re)numit, cum este cazul lui Jorj Dimitriu, extrage și predă lumii un obiect ce-și rostește propria „poveste” de patrimoniu cultural imaterial. Astfel, pistolnicele sunt elemente vii de patrimoniu cu o deosebită însemnătate artistică, semiotică, istorică și teologică, deoarece reduc forma artistică la simplu și general deopotrivă. De asemenea, corectează forma concretă în vederea structurării ritmului, a simetriei și a perfecțiunii. Și, mai ales, esențializează căutarea ideii și puritatea formei. În concluzie, pistolnicele sunt „forme pure”²⁷ prin care se creează emoție spirituală, o senzație de monumentalitate.

Bibliografie:

- N. Constantinescu, *Lectura textului folcloric*, București, Ed. Minerva, 1986.
- lv. Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timișoara. 1994.
- I. Kant, *Critica rațiunii pure*, Traducere de N. Bagdasar și E. Moisuc, Ed. a III-a îngrijită de I. Pârvu, Ed. Iri, București, 1998.
- E. Niculiță-Voronca, *Studii de folclor*, vol. II, Tip. Isidor Wiegler, Cernăuți, 1912
- R. Pop, *Glasul pecetarelor*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2006.
- D. Petrescu, *Troițe din județul Dâmbovița*, CNCPCT Dâmbovița, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2003.
- G. Stoica - P. Petrescu, *Dicționar de artă populară*, Ed. Enciclopedică, București, 1997.
- O. Văduva, *Pași spre sacru. Din etnologia alimentației românești*, Ed. Enciclopedică, București, 1996.

Drd. Anamaria Stănescu,
Consilier,

Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională - INP

²⁵ D. Petrescu, *Troițe din județul Dâmbovița*, CJCPCT Dâmbovița, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2003, p. 5.

²⁶ D. Petrescu, op. cit., p. 5.

²⁷ I. Kant, *Critica rațiunii pure*, Traducere de N. Bagdasar și E. Moisuc, Ed. a III-a îngrijită de I. Pârvu, Ed. Iri, București, 1998.